

Matkailualan työelämätoimikunnan tilannekuva 2018-2019

Matkailualan työelämätoimikunta on laatinut tilannekuvan toimialansa tutkintojen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta. Työelämätoimikuntien tehtäviin kuuluu tuottaa vuosittain tietoa ammatillisen koulutuksen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta omalla toimialallaan (Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017). Tätä tehtävää varten työelämätoimikunnilla on ollut käytössään seuranta-, arviointi- ja palautetietoa muun muassa Opetushallinnon tilasto-, ohjaus- ja säätelypalvelusta ja kansallisesta KOSKI-tietovarannosta.

Vuoden 2018 suoritustiedot on annettu toimikuntien käyttöön vuoden 2019 keväällä. Tämän ajankohdan jälkeen KOSKI-dataan tehdyt oppilaitosten tekemät mahdolliset korjaukset eivät näy tässä tilannekuvassa. Sama koskee vuoden 2019 suoritustietojen tilastotietoja, jotka on poimittu KOSKI-tietokannasta 2020 alkuvuodesta. Tarkistettujen suoritustietojen julkaisua myöhemmin Opetushallinnon tilastopalvelussa Vipunen.fi -sivustolla.

Tilannekuvassa käytetyt tiedot on poimittu KOSKI-tietokannasta suoraan siinä muodossa kuin oppilaitokset ovat ne ilmoittaneet. Tilastot voivat sisältää puutteellisia tai virheellisiä tietoja. Esimerkiksi teknisistä syistä johtuen, kaikki oppilaitosten omiin opintohallintojärjestelmiin kirjatut tiedot eivät ole siirtyneet KOSKI-tietokantaan oikein, jolloin tieto tilastoituu ”ei tietoa”/ ”ei ilmoitettu” -kohtien alle.

Lähdemateriaalina on ollut esimerkiksi toimikuntien vierailukäyntiraportit, oikaisupyynnöt ja lausunnot.

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritustiedot

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritukset	2018		2019	
	koko tutkinto	tutkinnon osat	koko tutkinto	tutkinnon osa
Matkailualan perustutkinto	698	5573	644	6658
Matkailupalvelujen osaamisala	374		346	
Matkapalvelujen myynnin osaamisala	1		29	
Majoituspalvelujen osaamisala	0		44	
Matkailupalvelujen myynnin ja tietopalvelujen osaamisala	319		218	
Tyhjä	5		8	
Hotellivirkailijan ammattitutkinto	44	81	22	55
Matkailun ohjelmapalvelujen ammattitutkinto	47	160	24	58
Ohjelmapalvelutuottajan osaamisala	15		9	
Tapahtumatuottajan osaamisala	14		14	
Tyhjä	18		7	
Matkaoppaan ammattitutkinto	43	234		
Matkailupalvelujen ammattitutkinto			5	48
Opastuspalvelujen ammattitutkinto			45*	213*
Yhteensä	832	6048	740	7032

*sisältää matkaoppaan ammattitutkinnon suoritukset

** Tiedot poimittu 25.2.2019 (vuoden 2018 osalta) ja 15.1.2020 (vuoden 2019 osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen. Tutkinnon osien suoritukset eivät sisällä paikallisina ilmoitettuja tutkinnon osia.

Pohdintoja

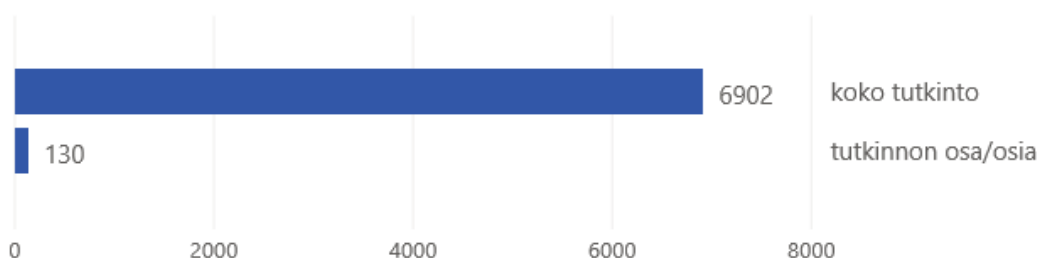
Tutkintojen ja tutkinnon osien määrien kehitys, marginaalisesti suoritettut tutkinnot tai osaamisalat

Toimikunnan havaintojen mukaan tutkintojen suorituspäämäärät ovat laskevassa suunnassa, mutta toivotaan että uudet tutkinnot tuovat lisää suorituksia pidemmällä tähtäimellä. Toimikunta näkee myös ammatillisen koulutuksen vetovoiman lisääntymisen tärkeänä, johon kuuluu opiskelijoiden vahvempi ohjaaminen ja koulutuksen rahoituksen vakauttaminen.

KOSKI-järjestelmän rajapintaongelmat eivät ole tuoneet kaikkia tietoja (esim. osaamisaloissa paljon ”tyhjää”). Samalla koodilla olevat tutkinnot voivat näkyä ”väärällä” nimellä ja koodi on sama, mutta tutkinnon nimi on muuttunut.

Toimikunnan tutkintojen Hotellivirkailijan ammattitutkinto, Matkailualan perustutkinto, Matkailun ohjelmalvelujen ammattitutkinto, Matkailupalvelujen ammattitutkinto ja Opastuspalvelujen ammattitutkinto on opiskelun tavoitteena v. 2019 tutkinnon osittain seuraavat:

Opiskelun tavoite (suorittaako opiskelija koko tutkintoa vai ainoastaan tutkinnon osan/osia)

Toimikunnan havaintojen mukaan koulutuksen järjestäjät eivät ehkä ole vielä riittävän paljon hyödyntäneet mahdollisuutta tuotteistaa tutkinnon osia yritysten tarpeisiin. Opiskelun tavoitteena on 6902 tutkinnon osassa ollut koko tutkinnon suorittaminen. 130 tutkinnon osassa on opiskelun tavoitteena ollut suorittaa pelkkiä tutkinnon osia tai tutkinnon osa. Järjestelmä mahdollistaa myös opiskelijan tarpeen mukaan yksittäisten tutkinnon osien suorittamisen. Yllä olevien tietojen perusteella kokonaisen tutkinnon suorittaminen on pääasiallisena tavoitteena.

Tutkintojen järjestäminen

Tutkinto	Järjestämisluvat	Aktiiviset järjestäjät	Lisätietoja
Matkailualan perustutkinto	64	32	
Matkailupalvelujen ammattitutkinto	31	10	voimaantulo 1.1.2019
Opastuspalvelujen ammattitutkinto	16	7	voimaantulo 1.1.2019

*Taulukko ei sisällä siirtymäajalla olevia tutkintoja

* *aktiivisuus määritellään sillä, onko koulutuksen järjestäjältä/oppilaitokselta kirjautunut tutkintojen tai tutkinnon osien suorituksia joko 2018 tai 2019 vuonna toimikunnalle toimitetun KOSKI-datan perusteella. Tiedot poimittu 25.2.2019 (vuoden 2018 osalta) ja 15.1.2020 (vuoden 2019 osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen.*

Pohdintoja

Muutokset järjestämislupien määrässä ja tutkintojen järjestäminen

Koulutuksen järjestäjien yhdistymiset ja alan tällä hetkellä heikompi vetovoimaisuus ovat voineet vaikuttaa aktiivisten koulutuksen järjestäjien määrään. Aktiivisten koulutuksen järjestäjien määrässä ei ole kuitenkaan huomattavaa muutosta vuoden 2018 ja 2019 välillä.

Tutkintojen / tutkinnon osien suoritusten jakautuminen koulutuksen järjestäjien välillä Tutkintojen järjestämisen kattavuus maantieteellisesti ja kielellisesti

Koulutusta on maantieteellisesti katsottuna tarjolla hyvin ja järjestämislupia on sekä pienillä että suurilla toimijoilla. Matkailupalvelujen ja opastuspalvelujen ammattitutkinnot ovat tulleet voimaan 1.1.2019 ja toimikunta uskoo aktiivisten järjestäjien määrän nousevan tulevaisuudessa. Koulutuksen järjestäjät myös tekevät yhteistyötä tutkintojen järjestämisessä alueellisesti enemmän tulevaisuudessa.

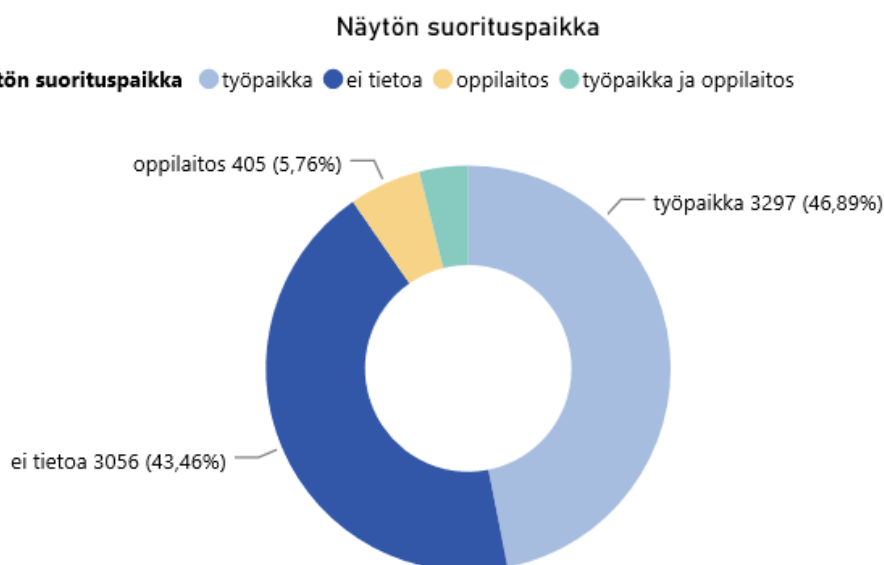
Kielellisesti katsottuna matkailualan perustutkinnossa on yksi aktiivinen ruotsinkielinen ja yksi englanninkielinen järjestäjä.

Näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laatu

Pohdintoja

Näyttöjen suorituspaikan jakautuminen

Toimikunnan tutkintojen Hotellivirkailijan ammattitutkinto, Matkailualan perustutkinto, Matkailun ohjelmapalvelujen ammattitutkinto, Matkailupalvelujen ammattitutkinto ja Opastuspalvelujen ammattitutkinto on näyttöjen suorituspaikkojen osalta v. 2019 seuraava kuva:

Ei tietoa -kohdan suuri määrä voi liittyä tietojen siirron haasteisiin ja voi sisältää myös yhteisiin tutkinnon osiin liittyviä tutkinnon osia. Lisäksi toimikunta kiinnitti huomiota, että Oppilaitos-kohta sisältää Opastuspalvelututkinnon osien suorittamista (83 kpl), Matkailupalvelujen tuotteistaminen (62 kpl) ja Matkailupalvelujen markkinointiviestintä (45 kpl). Opastuspalvelujen tutkinnon osan osalta näyttää siltä, että työelämässä toteutetut näytöt eivät täysin toteudu työelämässä. Myös kahdessa viimeksi mainitussa tutkinnon osassa olisi toivottavaa, että työelämäyhteyksiä käytetään enemmän. Työelämätoimikunta on vierailukäynneillä tutustunut hyvin toteutusmalleihin edellä mainittujen tutkinnon osien järjestämisestä työelämäkumppaneiden kanssa.

Näyttöjen keskiarvo on 4,8. Matkailualan perustutkinnossa päättökyselyn mukaan HOKSin osalta arvot ovat 3,3 – 4,8. Yleisesti voidaan todeta, että tuloksissa on paljon pieniä vastaajamääriä koulutuksen järjestäjien ja aloituskyselyjen osalta. Opiskelijapalautteessa aloituskyselyssä opiskelijoiden antamat pisteet olivat kautta linjan korkeammat kuin päättökyselyssä saadut pisteet. Päättökyselyyn vastanneita oli huomattavasti vähemmän, ja osa oppilaitoksista oli saanut liian vähän vastauksia siihen, että niitä olisi voinut tilastoida.

Toimikunta näkee, että jos arvot ovat selkeästi alle keskiarvojen sekä aloitus- että päättökyselyssä, voisi toimikunta silloin tehdä vierailukäynnin jatkossa. Toimikunnan mielestä NPS ei ole tässä yhteydessä oleellinen mittari työelämätoimikunnalle laadun varmistuksessa. NPS-luku on vaikea kohdistaa toimikunnan tehtävälleen, mikä korostuu erityisesti pienissä vastausmäärissä. Asiaa voi tarkastella esimerkiksi vierailukäynneillä kysymällä, onko avoimilla kysymyksillä saatu tarkempaa tietoa.

** opiskelijapalautteen tarkastelujakso on 7/2018 – 9/2019. Arviointiasteikko 1-5, jossa (5) täysin samaa mieltä, (4) jokseenkin samaa mieltä, (3) osin samaa osin eri mieltä, (2) jokseenkin eri mieltä, (1) täysin eri mieltä*

Kaksikantaisuuden toteutuminen osaamisen arvioinnissa

Arvioinnista päättäneet (Matkailualan perustutkinto, Matkailupalvelujen ammattitutkinto, Opastuspalvelujen ammattitutkinto):

Arvioinnista päättäneet	Tutkinnon osat
ei tietoa	3033
Kaksi muuta koulutuksen järjestäjän edustajaa	1
Kaksi opettajaa	117
Kaksi työnantajaa/työelämän edustajaa ja kaksi opettajaa	2
Muu koulutuksen järjestäjän edustaja ja opettaja	13
Opettaja	631
Työnantaja/työelämän edustaja	169
Työnantaja/työelämän edustaja ja muu koulutuksen järjestäjän edustaja	7
Työnantaja/työelämän edustaja ja opettaja	2946
Yhteensä	6919

Toimikunnan yleisten havaintojen ja vierailuraporttien mukaan lähtökohtaisesti on kaksikantaisuus arvioinnin kohdalla toiminut. Tilastot eivät näytä kuvaavan todellisuutta, vaan siinä voi olla kysymys myös tiedon siirron ongelmista Koski-järjestelmään.

Perustelut oppilaitoksissa järjestettävälle näyttöille

Vierailukäyntien perusteella oppilaitoksissa järjestettyjen näyttöjen perustellut syyt ovat tunnistettu ja kirjattu HOKSiin. Osa tutkinnon osista voidaan perustellusti tehdä oppilaitoksessa esimerkiksi yritystoiminnan suunnittelu ja markkinointi, koska tutkinnon osaa ei voida suorittaa aidoissa työtehtävissä esimerkiksi liikesalaisuuksien vuoksi. Vierailukäynneillä käytyjen keskustelujen perusteella oppilaitoksessa tapahtuvat näytöt järjestetään työelämälähtöisissä yhteistyötilaisuuksissa tai kansainvälisten vieraiden parissa työelämään verrattavissa olevissa tilanteissa.

Yleistykset oikaisupyynnöistä

Toimikunnalle on tullut yksi oikaisupyyntö. Toimikunta kokee, että oikaisupyyntöjen vähäinen määrä antaa kuvan laadullisesti toimivasta järjestelmästä. Mutta toisaalta herää ajatus siitä, ymmärtävätkö opiskelijat tarpeeksi oikaisupyynnön mahdollisuudesta kokiessaan tullessaan väärin arvioidusti? Vähäinen oikaisupyyntöjen määrä saattaa myös siis johtua tiedon puutteesta, että ei uskalleta tai tiedetä tästä mahdollisuudesta. Vierailukäynneillä käydyissä keskusteluissa on myös käynyt ilmi, että arvioinnin tarkistamispyyntöjä ei ole tullut.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien tilanne

Lausunnoille tulleissa ammattitutkintoja koskevissa suunnitelmissa oli käsitelty perustutkintoja koskevia sisältöjä. Usein käytetty koulutuksen järjestäjien yleisiä malleja, jolloin tutkintokohtaisuus ei aina toteudu. Yksi viidestä toimintasuunnitelmasta oli tehty tutkintokohtaisesti. Toimikunta kokee tutkintokohtaisen suunnitelman merkityksen tärkeäksi. Koulutuksen järjestäjien yhteisesti sovittujen ohjeiden sisäistäminen on tärkeää, joka taas tukee koulutuksen järjestäjän toimintaa kokonaisuutena. Vierailukäynneillä on käynyt ilmi, että suurin osa suunnitelmista ovat olleet vielä keskeneräisiä tai toiminnasta irrallisia.

Toimikunnan tarkastelemista osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmista välittyy vaikutelma, ettei niiden potentiaalia koulutuksenjärjestäjän työkaluina ole vielä täysimääräisesti hyödynnetty. Vierailukäynneillä on tullut kuitenkin esiin näyttöä tavoitteiden asettamisesta suunnitelman hyödyntämiseen arjen laadunhallinnassa ja toiminnan kehittämisessä. Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma tulisi olla opettajan työkalu ja perehdytyksen apu, mutta vierailukäynneillä tehtyjen havaintojen mukaan näin ei ole.

Henkilökohtaistamisen toteutuminen käytännössä

Varmistettava HOKS ja sen toteutuminen koko tutkinnon ajalta. Vierailukäyntien perusteella osaamisen kehittymistä seurataan työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa ja HOKSeihin kirjataan opiskelijan oppimispolku, jossa toteutuvat yksilölliset valinnat.

Hyvät käytännöt

Osaamisen kehittymistä seurataan työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa ja opiskelija myös itse kirjaa, ylläpitää ja päivittää tietoja sovittun tavan mukaisesti. Ohjaava opettaja antaa opiskelijalle palautetta.

Vahva työelämäyhteistyö näkyy vakiintuneina yhteistyökumppaneina, yhteistyön laadun varmistaminen toimii. Opettajilla on vahva osaaminen. Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat on huomioitu ja oppilaitokset tukevat opiskelijaa yhteistyössä työelämän kanssa.

Kehittämiskohteet järjestäjien toiminnassa

Koulutuksen järjestäjien olisi hyvä kiinnittää enemmän huomiota osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien laatimiseen ja hyödyntämiseen arjen työssä. Lisäksi olisi hyvä kehittää työelämäkumppanuuksien laatua määrän sijaan.

Vierailukäyntien perusteella lyhyempiä oppisopimuksia ei ole vielä täysin osattu hyödyntää. Molempipuolinen sitouttaminen uuteen toimintamalliin koetaan haasteelliseksi.

Vierailukäynneillä käytyjen keskustelujen perusteella työelämäyhteistyön henkilöitymiseen liittyvien riskien tunnistamiseen voi olla hyvä kiinnittää huomiota. Jos asiat ovat vain yhden henkilön vastuulla, vaikuttavat muutokset henkilöresursseissa merkittävästi toimintaan ja yhteistyöhön.

Toimikunta on huomannut, että koulutuksen järjestäjien toiminnassa haasteena on saada opiskelijat vastaamaan Amis-kyselyyn. Voisiko saada Amis-kyselyn jotenkin pakolliseksi? Lisäksi toimikunta mietti kysymysten ymmärrettävyyttä ja eri asiakasryhmien huomioimista vastaajina (esim. nuoret, maahanmuuttajat, erityistä tukea tarvitsevat).

Tutkintojen perusteiden toimivuus

Pohdintoja

Tutkinnon perusteiden työelämävastaavuus

Vierailuraporteista on käynyt ilmi, että työelämä tarvitsee täsmäkoulutusta. Toimikunnan omien havaintojen mukaan työelämän tarpeet ovat muuttuneet ja muuttuvat koko ajan osittain nopealla tahdilla. Pienillä paikkakunnilla ja pienissä yrityksissä tarpeet ovat todella moninaisia, tehtävät saattavat poiketa ja niitä saattaa olla hyvinkin erilaisia kuin tutkinnon osissa määritellään. Isoissa yrityksissä taas tehtävät määritellään todella tarkasti ja toimitaan perusteiden mukaisesti.

Valinnaisuuden toteutuminen tutkintojen suorittamisessa

Perustutkinnon osaamisalat ohjaava vahvasti valintoja tiettyyn suuntaan, jolloin ajatus moniosaajuudesta ei toteudu. Matkailupalvelujen ammattitutkintoon ei juuri näistä syistä laadittu osaamisaloja. Paikallisten tutkinnon osien tarjoamat mahdollisuudet tunnistettu. Haasteita laajuuksissa ja miten saada 145 osaamispiirittä täyteen tietyillä valinnoilla (nuoret) vrt. vaativat valinnaiset tutkinnon osat.

Valinnaisuus kohdistuu tiettyihin tutkinnon osiin. Esimerkiksi Matkailukiinteistön ja -ympäristön hoito -tutkinnon osaa oli vain 13 kpl suoritettu. Miten hyvin mahdollistetaan omia oppimispolkuja ja miten työelämän tarve kohtaa valintoja?

Lisäohjeistuksen tarpeet tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksissa tai ammattitaidon osoittamistavoissa

Perusteltu syy oppilaitosnäytöille vaatisi tarkennusta ohjeistuksen muodossa koulutuksen järjestäjille. Yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden osalta ja niiden integrointiin toivotaan lisää hyvien käytänteiden esille tuomista.

Toimikunnan mielestä on tärkeää perehdyttää entistä enemmän työelämän arvioijia tutkinnon perusteisiin ja arviointikriteereihin.

Toimikunnan mielestä pitäisi myös huolehtia, että opiskelija saa tarvittavan tiedon osaamisen arvioinnin tarkistamisesta ja oikaisuopyynnön tekemisestä.

Kokemukset uusien tutkinnon perusteiden toimivuudesta

Tutkinnon perusteiden toimivuudesta ei ole kovinkaan paljon tietoa. Pyydetään huomioimaan edellisessä kohdissa mainitut asiat.